

Helsingin kärjäoikeuden laamanni

Rangaistuksen tuomitseminen vanhentuneesta rikoksesta

ASIAN VIREILLETULO

Helsingin hovioikeus lähetti 26.2.2024 oikeuskanslerille tuomioistuinlain 3 luvun 2 §:n mukaisen ilmoituksen, jonka mukaan Helsingin kärjäoikeus oli 5.6.2023 asiassa R 21/9857 antamallaan tuomiolla 23/123198 tuominnut vastaajan syytekohtassa 2 rangaistukseen 15.1.-17.2.2020 tehdystä lievästä kavalluksesta, jota koskeva haaste oli tiedoksiannettu vastaajalle 9.6.2022 lievän kavalluksen syyteoikeuden jo vanhennettua.

SELVITYS

Kärjäoikeuden puheenjohtajana asiassa toimineen kärjätuomarin antaman selvityksen mukaan asiassa oli tapahtunut inhimillinen virhe, kun hän oli epähuomiossa tuominnut vastaajan vanhentuneesta teosta rangaistukseen. Aluesyyttäjä oli kärjäoikeudessa vaatinut vastaajalle kyseisessä syytekohtassa rangaistusta perusmuotoisesta kavalluksesta. Kärjätuomari oli selvityksensä mukaan lukenut vastaajan syyksi perusmuotoisen kavalluksen sijasta lievän kavalluksen. Kärjätuomari toteaa tavallisesti kiinnittävänsä kärjätuomarin virkaa hoitaessaan paljon huomiota syyteoikeuksien vanhentumiseen, mutta kysymyksessä olevassa asiassa epähuomiossa jättäneensä syyteoikeuden vanhentumisen kyseisen syytekohtan osalta tarkistamatta. Kärjätuomari kiinnittää selvityksessään huomiota siihen, että Helsingin hovioikeus oli

onneksi syyteoikeuden vanhentumisen havaittuaan korjannut virheen hylkäämällä syytteen kyseisessä syytekohdassa eikä vastaajalle aiheutunut virheestä haitallisia seuraamuksia tai vahinkoa.

Helsingin kärjäoikeuden laamanni on asiassa antamassaan lausunnossa kuvannut lyhyesti tapahtumat ja todennut muun ohella käsityksensä, että kärjätuomari on taitava työssään ja suhtautuu siihen vastuullisesti. Laamannin käsityksen mukaan virhe on johtunut ennemminkin kärjäoikeuden ruuhkautuneesta työtilanteesta kuin siitä, että kärjätuomari olisi suhtautunut kärjätuomarin työhönsä piittaamattomasti.

Helsingin hovioikeuden ilmoituksen liitteenä olleesta hovioikeuden tuomiosta ilmenee, että syyttäjä oli hovioikeudelle asiassa tekemässään valituksessa vaatinut, että vastaajan syyksi syytekohdassa 2 luettu lievä kavallus hylätään vanhentuneena ja hänelle tuomittu yhteinen vankeusrangaistus alennetaan enintään 4 kuukauden mittaiseksi. Hovioikeus oli 2.1.2024 antamallaan tuomiolla asiassa R 23/1701 hylännyt syyttäjän vaatimuksen syytekohdassa 2 ja tuominnut vastaajan yhteiseen 3 kuukauden ehdottomaan vankeusrangaistukseen.

RATKAISU

Sovellettavat säännökset

Rikoslain 8 luvun 1 §:n 2 momentin 4 kohdan mukaan syyteoikeus vanhentuu, jollei syytettä ole nostettu kahdessa vuodessa, jos ankarin rangaistus on enintään vuosi vankeutta. Rikoslain 28 luvun 6 §:n mukaan lievästä kavalluksesta tuomitaan sakkoa. Rikoslain 8 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan syyte katsotaan vanhentumisajan kulumisen katkaisevalla tavalla nostetuksi, kun syytettävälle on laillisesti annettu haaste tiedoksi.

Tuomioistuinlain 9 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan tuomarin on virkatoimissaan oltava tunnollinen ja huolellinen.

Arviointi

Kärjätuomari on selvityksessään myöntänyt asiassa vastaajan syyksi lukemansa rikoksen olleen edellä kuvatuin tavoin vanhentuneen ja asiassa epähuomiossa tapahtuneen virheen. Koska syyteoikeus kyseisestä rikoksesta oli vanhentunut, ei vastaajaa olisi saanut tuomita teosta rangaistukseen. Kärjätuomari on menetellyt huolimattomasti tuomitessaan vastaajan vanhentuneesta teosta.

Rangaistuksen tuomitseminen rikoksesta, josta rangaistusta ei lain mukaan voi enää seurata, on omiaan heikentämään luottamusta lainkäyttötoiminnan asianmukaisuuteen ja vaarantaa merkittävästi vastaajan oikeusturvaa. Virhe on lähtökohtaisesti luonteeltaan vakava ja sijoittuu tuomarin tehtävien ydinalueelle eli lainkäyttöraikaisun tekemiseen.

Kyseisenlainen virhe saattaa edellä todetun vakavuutensa vuoksi tulla arvioitavaksi rikoslain 40 luvun 10 §:ssä tarkoitettuna tuottamuksellisena virkavelvollisuuden rikkomisena. Rikosvastuu edellyttää pykälän mukaan kuitenkin, että teko ei sen haitallisuus ja vahingollisuus ja muut tekoon liittyvät seikat ole kokonaisuutena arvostellen vähäinen. Tapauksissa, joissa kyseisenlaisesta virheestä ei ole aiheutunut vastaajalle haitallisia täytäntöönpanoseuraamuksia eikä tuomarin menettelyyn ole liittynyt sen moitittavuutta lisääviä seikkoja, kuten esimerkiksi syyteoikeuden vanhentumista tuomarin oman laiminlyönnin seurauksena, on tuomarin menettelyä pidetty oikeuskanslerin ratkaisukäytännössä tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäisenä. Vakiintuneen seuraamuskäytännön mukaan kärjäjätuomarille on tällöin annettu virheestä huomautus.

Helsingin hovioikeus on 2.1.2024 antamassaan tuomiossa 24/100077 asiassa R 23/1701 todennut, että sillä on oikeudenkäymiskaaren 26 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu erityinen syy tutkia, onko vastaaja syyllistynyt asiassa lievään kavallukseen, kun 15.1.-17.2.2020 tehtyä menettelyä koskeva haaste oli tiedoksiantotodistuksesta ilmenevällä tavalla annettu hänelle tiedoksi 9.6.2022 eli vasta yli kahden vuoden kuluttua viimeisestä tekopäivästä. Hovioikeus katsoi tuomiossaan, että kun syyteoikeus oli vanhentunut jo ennen haasteen tiedoksiantoa, oli syyte kohdassa 2 hylättävä. Hovioikeus alensi vastaajalle kärjäjäoikeudessa tuomittua 4 kuukauden 10 päivän yhteistä vankeusrangaistusta 3 kuukauteen vankeutta. Kärjäjätuomarin virheestä ei käytettävissäni olevien tietojen mukaan ole siten aiheutunut vahinkoa kyseisen rikosasian vastaajalle.

Kun kärjäjätuomarin menettely edellä kerrotuilla perusteilla olisi rikosoikeudellisesti arvioituna tuottamuksellisen virkavelvollisuuden rikkomisen tunnusmerkistössä tarkoitettu tavoin vähäinen, ei minulla ole ollut syytä epäillä hänen syyllistyneen rikokseen. Olen sen vuoksi tutkinut hänen menettelyään vain laillisuusvalvonnallisesti toimituttamatta asiassa esitutkintaa.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kärjäjätuomari on menetellyt lainvastaisesti tuomitessaan vastaajan rangaistukseen syyteoikeudeltaan vanhentuneesta rikoksesta.

Valtioneuvoston oikeuskanslerista annetun lain 6 §:n 1 momentin mukaan, jos virkamies, julkisyhteisön työntekijä tai muu henkilö julkista tehtävää hoitaessaan on menetellyt lainvastaisesti

tai jättänyt velvollisuutensa täyttämättä, oikeuskansleri voi antaa asianomaiselle huomautuksen vastaisen varalle, mikäli hän ei harkitse olevan tarvetta syytteen nostamiseen.

Annan mainitun lainkohdan nojalla käräjätuomarille huomautuksen hänen virheellisestä menettelystään. Pyydän saattamaan toimenpiteeni käräjätuomarin tietoon.

Lähetän päätökseni tiedoksi asiasta ilmoittaneelle Helsingin hovioikeudelle.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Petri Rouhiainen